ارتباط اعتیاد به اینترنت با خودکارامدی اجتماعی، سبک‌های هویت و تفاوت‌های جنسیتی در دانشجویان

صمد رحمتی[1]، هادی کرامتی[2]

مقاله پژوهشی

چکیده

مقدمه: با وجود تمام ویژگی‌های مثبت اینترنت، اما نگرانی‌های جدی در خصوص استفاده و تأثیرات این تکنولوژی بر سلامت روانی انسان وجود دارد. پژوهش حاضر با هدف تعیین ارتباط اعتیاد به اینترنت با خودکارامدی اجتماعی، سبک‌های هویت و تفاوت‌های جنسیتی در دانشجویان انجام گرفت.

روش‌ها: در این پژوهش توصیفی- همبستگی، ۲۰۰ نفر دانشجوی مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد دانشگاه خوارزمی به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند و پرسش‌نامه‌های اعتیاد به اینترنت Young، خودکارامدی اجتماعی Smith و Betz و سبک‌های هویت Berzonsky را تکمیل نمودند. داده‌ها با استفاده از آزمون‌های Independent t، ANOVA، ضریب همبستگی Pearson و تحلیل رگرسیون چند متغیره در نرم‌افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها: اعتیاد به اینترنت با خودکارامدی اجتماعی ($P < ۰/۰۵۰$) و سبک‌های هویت اطلاعاتی و هنجاری رابطه منفی ($P < ۰/۰۱۰$) و با سبک هویت سردرگم- اجتنابی رابطه مثبتی داشت ($P < ۰/۰۵۰$). تفاوت‌های جنسیتی در میزان استفاده از اینترنت مؤثر و این میزان در پسران بالاتر از دختران بود ($P < ۰/۰۱۰$). همچنین، ۲۳ درصد از کل واریانس اعتیاد به اینترنت توسط متغیرهای مذکور تبیین گردید ($P < ۰/۰۱۰$).

نتیجه‌گیری: فضای مجازی بسیار جذاب و جالب است و نوجوانان و جوانان بیشتر از سایر افراد به استفاده از آن روی می‌آورند. بنابراین، والدین و مربیان باید توجه خاصی به رشد ذهنی و اجتماعی این قشر به خصوص در مرحله بحران هویت داشته باشند و با ارایه روش تربیتی مناسب، زمینه رشد و تکامل را برای فرزندان خود فراهم نمایند تا از زندگی سالمی بهره‌مند شوند.

واژه‌های کلیدی: اعتیاد به اینترنت، خودکارامدی اجتماعی، سبک‌های هویت، تفاوت‌های جنسیتی، دانشجویان

ارجاع: رحمتی صمد، کرامتی هادی. **ارتباط اعتیاد به اینترنت با خودکارامدی اجتماعی، سبک‌های هویت و تفاوت‌های جنسیتی در دانشجویان.** مجله تحقیقات نظام سلامت ۱۳۹۵؛ ۱۲ (۱): ۲۶-۲۱

دریافت مقاله: ۱۳۹۳/۱۱/۱۸ پذیرش مقاله: ۱۳۹۴/۰۷/۰۷

مقدمه

با وجود تمام ویژگی‌های برتری که اینترنت به همراه دارد، اما نگرانی‌های جدیدی در خصوص استفاده و تأثیراتی که این تکنولوژی بر جسم و سلامت روانی انسان می‌گذارد، وجود دارد (۱). استفاده از اینترنت در دانشگاه‌ها و محیط‌های آموزشی سبب شده است تا دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی در ایجاد زیرساخت‌های اطلاع‌رسانی و اتصال به شبکه جهانی پیشگام باشند (۲). دانشگاه‌های کشور میلیاردها تومان صرف خرید مقالات تمام متن و مجموعه‌های علمی می‌نمایند؛ در حالی که استفاده از این منابع در مراکز علمی بسیار پایین می‌باشد و در بین دانشجویان نیز این مقدار به مراتب کمتر است؛ به طوری که هزینه مقاله تمام متن از ۱ تا ۳۰ دلار برآورد شده است (۳). عدم استفاده صحیح از اینترنت و جستجوهای کنجکاوانه و غیر هدفمند دانشجویان، نه تنها آن‌ها را از رسالت اصلی اینترنت در دانشگاه دور می‌کند، بلکه با اتلاف زمان می‌تواند تأثیر سویی بر وضعیت تحصیلی آنان بگذارد (۴).

اعتیاد به اینترنت (Internet addiction)، نوعی اختلال کنترل تکانه است که به استفاده بیش از حد از اینترنت اطلاق می‌گردد؛ به نحوی که سایر فعالیت‌های اجتماعی فرد را تحت تأثیر قرار می‌دهد و منجر به افت عملکرد وی در حوزه‌های مختلف شغلی، علمی، اجتماعی، حرفه‌ای، خانوادگی، اقتصادی و روان‌شناختی می‌شود. همچنین، باعث نادیده انگاشتن روابط در دنیای واقعی مثل دوستان و خانواده می‌گردد (۵). به نظر می‌رسد، یکی از عواملی که می‌تواند در وابستگی به اینترنت نقش مؤثری داشته باشد، خودکارامدی اجتماعی (Social self-efficacy) است که توانایی ادراک شده فرد جهت انجام رفتارهای معین در موقعیت‌های مختلف را نشان می‌دهد و نقش تعیین کننده‌ای در رفتار او نسبت به آن موقعیت‌ها دارد (۶). سطح پایین خودکارامدی اجتماعی و تحصیلی، افسردگی کودکان را در درازمدت پیش‌بینی می‌کند. همچنین، سطح خودکارامدی اجتماعی می‌تواند تعیین کننده آسیب‌پذیری فرد در برابر برخی اختلالات از جمله اعتیاد به اینترنت باشد (۷). نتایج پژوهش Iskender و Akin نشان داد که اعتیاد به اینترنت با خودکارامدی اجتماعی رابطه منفی دارد (۸). همچنین، نتایج مطالعه Ko و همکاران گزارش کرد که افراد دارای خودکارامدی پایین، به احتمال بیشتری امکان ابتلا به اعتیاد به اینترنت را دارند و اعتیاد به اینترنت با کاهش تعاملات اجتماعی، افسردگی، تنهایی و کاهش اعتماد به نفس همراه است (۹).

۱- دانشجوی دکتری، گروه روان‌شناسی تربیتی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه شهید چمران، اهواز، ایران
۲- استادیار، گروه روان‌شناسی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران
نویسنده مسؤول: صمد رحمتی
Email: rahmati.samad@yahoo.com

[Downloaded from hsr.mui.ac.ir on 2026-11-06]

چگونگی استفاده از اینترنت می‌تواند بـه ویژگی‌هـای شـناختی، عـاطفی و شخصیتی و هویتی کاربر مرتبط باشد. Erikson هویـت را احسـاس بـه نسـبت پایدار از یگانگی خود تعریف مـی‌کنـد (۱۰). سـبک هویـت (Identity styles) یکی از موضوعات مهم روان‌شناسی رشد می‌باشد که در سال‌هـای اخیـر توجـه پژوهشگران را به خود جلب کرده است. بررسی Berzonsky و Neimeyer با ارایه یک مدل جدید، بر آن دسته از فرایندهای اجتماعی- شناختی تأکید کردنـد که طی آن، افراد بر اساس شیوه ترجیحی پردازش اطلاعـات مربـوط بـه خـود و گفتگو درباره موضوعات مربوط به هویت و تصـمیمات فـردی، در وضـعیت‌هـای متفاوتی قرار می‌گیرند و یکـی از سـه جهـت‌گیـری یـا سـبک پـردازش هویـت اطلاعاتی، هنجاری و سردرگم- اجتنابی را اتخاذ مـی‌کننـد. افـراد دارای هویـت موفق یا دیررس از سبک هویـت اطلاعـاتی، افـراد بـا هویـت زودرس از سـبک هویت هنجاری و افراد با هویت سـردرگم از سـبک هویـت سـردرگم- اجتنـابی استفاده می‌نمایند (۱۱). نتایج تحقیق Morsunbul حاکی از آن بود کـه اعتیـاد به اینترنت با سبک‌های هویت اطلاعاتی و هنجـاری رابطـه منفـی و بـا سـبک هویت سردرگم- اجتنابی و اکتشاف نشـخواری (ناسـازگارانه) رابطـه مثبتـی دارد (۱۲). همچنین، بر اساس نتایج پژوهش سلطانی و همکاران، متغیر نهفته هویـت به طور مستقیم و غیر مستقیم از طریق هیجـان‌خـواهی، بـر اعتیـاد بـه اینترنـت تأثیرگذار است (۱۳).

از طرف دیگر، جنسیت دانشجویان نیز می‌تواند در گرایش آنـان بـه اعتیـاد اینترنتی اثرگذار باشد. زنـان و مـردان از نظـر فیزیولوژیـک، آسـیب‌پـذیری‌هـا و راهبردهای مقابله با یکدیگر تفاوت دارند. به عنوان مثال، زنان بیشتر از مردان به اختلال افسردگی اساسی و مردان بیشتر از زنان به اخـتلال شخصـیت پارانوئیـد مبتلا می‌شوند (۱۴). بنابراین، چنین احتمالی وجود دارد کـه جنسـیت خاصـی در برابر ابتلا به اعتیاد اینترنتی آسیب‌پذیرتر باشد. نتایج پـژوهش‌هـای حسـن‌زاده و همکاران (۱۵) و Kim و همکاران (۱۶) نشان می‌دهد که بین دانشجویان دختـر و پسر از نظر میزان استفاده از اینترنت تفاوت معنـی‌داری وجـود دارد و میـانگین استفاده از اینترنت در پسران بـالاتر از دختـران اسـت؛ در حـالی کـه یافتـه‌هـای مطالعه Yen و همکاران، استفاده افراطی دختران از اینترنت را تأیید کـرده اسـت (۱۷) و در پـژوهش ویزشـفار نیـز بـین جنسـیت و اعتیـاد بـه اینترنـت ارتبـاط معنی‌داری مشاهده نشد (۱۸).

بـا افـزایش روزافـزون تعـداد کـاربران اینترنتـی و تـأثیرات روان‌شـناختی و جامعه‌شناختی گسترده آن، تعیین و شناخت میزان سهم عوامل پیش‌بـین در وابسـته شدن به اینترنت ضروری به نظر می‌رسد. همچنین، آسیب‌شناسی اعتیاد به اینترنـت می‌تواند ما را در استفاده بهتر و مفیدتر از این ابررسانه یاری کند. بنـابراین، هـدف از انجام پژوهش حاضر، بررسی ارتباط اعتیاد بـه اینترنـت بـا خودکارامـدی اجتمـاعی، سبک‌های هویت و تفاوت‌های جنسیتی در دانشجویان بود.

روش‌ها

این پژوهش مقطعی در رده تحقیقـات توصـیفی- همبسـتگی قـرار دارد. جامعـه آماری مطالعه را همه دانشجویان مقطع کارشناسی و کارشناسـی ارشـد دانشـگاه خوارزمی تهران در نیم‌سال دوم سال تحصیلی ۹۲-۱۳۹۱ تشکیل دادند کـه ۲۰۰ نفر از آنان با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. پس از اخـذ مجوز جهت انجام پژوهش در دانشگاه، به سایت اصـلی دانشـگاه و سـایت‌هـای دانشکده‌ها مراجعه و پرسـش‌نامـه‌هـا در میـان افـرادی کـه از اینترنـت اسـتفاده می‌کردند، توزیع گردید و بعد از حدود ۲۰ دقیقـه جمـع‌آوری شـد. داده‌هـای بـه دست آمده با اسـتفاده از آزمـون‌هـای Independent t، ANOVA، ضـریب همبستگی Pearson و تحلیل رگرسیون در نرم‌افزار آمـاری SPSS نسـخه ۱۹ (version 19, SPSS Inc., Chicago, IL) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

ابزارهای مورد نیاز جهت جمع‌آوری داده‌ها شامل سه پرسش‌نامه بود کـه در ادامه به تفصیل ذکر شده‌اند.

پرسش‌نامه اعتیاد به اینترنت Young: این پرسش‌نامه شامل ۲۰ سؤال بـا مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت و دامنه نمرات بین صفر تا ۱۰۰ می‌باشد. نمره صـفر تا ۳۹ نشان دهنده کاربر معمولی، نمره ۴۰ تا ۶۹ نشان دهنـده کـاربر در معـرض خطر و نمره ۷۰ تـا ۱۰۰ بیـانگر کـاربر معتـاد بـه اینترنـت اسـت (۱۹). Kim و همکاران در چین (۱۶)، اعتبار این ابزار را با روش Cronbach's alpha بیشـتر از ۰/۹۰ گزارش کرده‌انـد. مطالعـه‌ای نیـز اعتبـار ایـن پرسـش‌نامـه را بـه روش بازآزمایی پس از دو هفته، ۰/۸۵ به دست آورد. همچنین، اعتبار این ابزار با روش Cronbach's alpha، ۰/۸۸ بیان شده است (۲۰).

پرسش‌نامه خودکارامدی اجتماعی Smith و Betz: این پرسش‌نامـه داری ۲۵ سؤال با مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت می‌باشد. دامنه نمـرات از ۲۵ تـا ۱۲۵ در نظر گرفته شده است که نمره بالاتر نشان دهنده سطح بالاتری از خودکارامـدی اجتماعی است. به منظور هنجاریابی، این آزمون بر روی سه گروه از دانش‌آموزان دبیرستانی اجرا شد. نمونه اول شامل ۸۷ نوجوان ۱۹-۱۴ ساله از یـک دبیرسـتان بزرگ حومه شهر، نمونه دوم شامل ۷۶ نوجوان ۱۶-۱۳ سـاله از یـک دبیرسـتان کوچک حومه شهر و نمونه سوم شامل ۷۹ نوجـوان ۱۸-۱۲ سـاله از یـک مرکـز اختلالات روانی که مبتلا به نشانگان برون‌سازی، درون‌سازی یـا ترکیـب هـردو بود. ضریب Cronbach's alpha کل آزمون در گـروه اول ۰/۹۰، در گـروه دوم ۰/۹۲ و در گروه سوم ۰/۹۵ گـزارش گردیـد. پایـایی حاصـل از روش بازآزمـایی در گروه اول با فاصله دو هفته‌ای، ۰/۹۴ محاسبه شد. همچنین، ضریب پایـایی حاصـل از روش بازآزمایی برای مردان، ۰/۸۱ و برای زنان، ۰/۸۶ به دست آمد (۲۱).

پرسـش‌نامـه سـبک‌هـای هویـت Berzonsky: ایـن پرسـش‌نامـه دارای ۴۰ سؤال است و سـبک هویـت فـرد و میـزان تعهـد فـرد را در هنگـام اجـرای پرسـش‌نامـه مـورد سـنجش قـرار مـی‌دهـد. در مطالعـه‌ای ضـریب Cronbach's alpha سبک اطلاعـاتی ۰/۷۱، سـبک هنجـاری ۰/۶۵، سـبک سردرگم- اجتنابی ۰/۷۵ و سبک تعهد ۰/۷۸ گزارش شـده اسـت (۲۰). آقاجـانی نیز پایایی سبک‌های اطلاعاتی، هنجاری، سردرگم- اجتنابی و تعهد را به ترتیـب ۰/۷۳، ۰/۷۰، ۰/۶۹ و ۰/۶۸ محاسبه نمود (۲۲).

یافته‌ها

دانشـجویان مـورد مطالعـه در دامنـه سـنی ۴۳-۱۸ سـال و میـانگین سـنی ۳/۵۹ ± ۲۴/۳ قرار داشتند. ۴۷ درصد از آنان دختر و ۵۳ درصد پسر بودند کـه از این میان، ۸۳/۵ درصـد مجـرد و ۱۶/۵ درصـد متأهـل بودنـد. از لحـاظ مقطـع تحصـیلی نیـز ۴۵/۵ درصـد در مقطـع کارشناسـی و ۵۴/۵ درصـد در مقطـع کارشناسی ارشد مشغول به تحصیل بودند. بر اساس رشته تحصیلی، ۶۳/۵ درصد از دانشـجویان در رشـته علـوم انسـانی، ۱۵/۵ درصـد در رشـته علـوم تجربـی، ۱۱/۵ درصد در رشته علوم پایه و ۹/۵ درصد در رشته فنی و مهندسی بودند.

[Downloaded from hsr.mui.ac.ir on 2026-11-06]

جدول ۱. ماتریس همبستگی بین خودکارامدی اجتماعی و سبک‌های هویت با اعتیاد به اینترنت

متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵
خودکارامدی اجتماعی	۱/۰۰				
سبک هویت اطلاعاتی	۰/۲۴**	۱/۰۰			
سبک هویت هنجاری	۰/۱۴	۰/۴۹**	۱		
سبک هویت سردرگم- اجتنابی	-۰/۲۷**	-۰/۰۶	۰/۱۳**	۱/۰۰	
اعتیاد به اینترنت	-۰/۱۶*	-۰/۴۳**	-۰/۲۸**	۰/۱۷**	۱/۰۰

*P < ۰/۰۵۰؛ **P < ۰/۰۱۰

نتایج آزمون Independent t نشان داد که بین دانشجویان دختر و پسر از نظر میزان استفاده از اینترنت تفاوت معنی‌داری وجود داشت و میانگین استفاده از اینترنت در پسران بالاتر از دختران بود (P = ۰/۰۰۸، t = -۲/۶۸). از نظر مقطع تحصیلی (P = ۰/۱۴۴، t = ۱/۴۶) و وضعیت تأهل (P = ۰/۶۲۳، t = ۰/۴۹) تفاوت آماری معنی‌داری بین دانشجویان در میزان استفاده از اینترنت مشاهده نشد. نتایج ضریب همبستگی Pearson حاکی از آن بود که بین سن و اعتیاد به اینترنت رابطه معنی‌داری وجود نداشت (P = ۰/۰۸۷، r = -۰/۱۲). همچنین، نتایج آزمون ANOVA نشان داد که بین رشته‌های مختلف تحصیلی از لحاظ میزان استفاده از اینترنت تفاوت معنی‌داری وجود نداشت (P = ۰/۲۰۹، F = ۱/۵۳).

با توجه به مقیاس اعتیاد به اینترنت Young، از مجموع ۲۰۰ دانشجوی مورد مطالعه، ۴۷/۰ درصد از دانشجویان (۹۴ نفر) کاربر معمولی اینترنت بودند، ۴۷/۵ درصد (۹۵ نفر) در معرض خطر قرار داشتند و ۵/۵ درصد (۱۱ نفر) کسانی بودند که می‌توان آن‌ها را معتاد به اینترنت قلمداد کرد.

نتایج ضریب همبستگی Pearson نشان داد که اعتیاد به اینترنت با خودکارامدی اجتماعی رابطه منفی داشت (P < ۰/۰۵۰). از طرف دیگر، اعتیاد به اینترنت با سبک هویت سردرگم- اجتنابی رابطه مثبتی را نشان داد (P < ۰/۰۵۰)، اما با سبک‌های هویت اطلاعاتی و هویت هنجاری ارتباط منفی مشاهده شد (P < ۰/۰۱۰) (جدول ۱).

نتایج تحلیل رگرسیون چند متغیره به روش هم‌زمان (جدول ۲) نشان داد که خودکارامدی اجتماعی، سبک‌های هویت و تفاوت‌های جنسیتی به میزان ۰/۴۸ با اعتیاد به اینترنت همبستگی داشت؛ بدین معنی که ۲۳ درصد از کل واریانس اعتیاد به اینترنت توسط خودکارامدی اجتماعی، سبک‌های هویت و تفاوت‌های جنسیتی در میان دانشجویان تبیین می‌شود (P < ۰/۰۱۰). همچنین، ضرایب Beta جهت نشان دادن نقش اصلی هر متغیر حاکی از آن بود که از بین سبک‌های هویت، در رتبه اول سبک هویت اطلاعاتی به شیوه منفی (-۰/۳۴) و سبک هویت سردرگم- اجتنابی به شیوه مثبت (۰/۱۷)، توانایی پیش‌بینی اعتیاد به اینترنت دانشجویان را داشتند. تفاوت‌های جنسیتی (۰/۱۴) نیز قدرت پیش‌بینی اعتیاد به اینترنت دانشجویان را داشت. خودکارامدی اجتماعی و سبک هویت هنجاری نقش معنی‌داری را در پیش‌بینی اعتیاد به اینترنت نشان نداد.

بحث

هدف از انجام پژوهش حاضر، بررسی ارتباط اعتیاد به اینترنت با خودکارامدی اجتماعی، سبک‌های هویت و تفاوت‌های جنسیتی در دانشجویان بود. نتایج پژوهش حاکی از آن بود که بین دانشجویان دختر و پسر از نظر میزان استفاده از اینترنت تفاوت معنی‌داری وجود دارد و میانگین استفاده از اینترنت در پسران بیشتر از دختران است. این یافته با نتایج پژوهش‌های حسن‌زاده و همکاران (۱۵) و Kim و همکاران (۱۶) همخوانی داشت، اما با نتایج تحقیق Yen و همکاران که استفاده افراطی دختران را تأیید کرده بود (۱۷) و نتایج پژوهش ویزشفار که بین جنسیت و اعتیاد به اینترنت رابطه معنی‌داری را نشان نداد (۱۸)، ناهمسو می‌باشد. به نظر می‌رسد که اعتیاد به اینترنت می‌تواند هر دو جنس را گرفتار نماید، اما از آن‌جا که شاید میزان نظارت والدین نسبت به دخترها بیشتر است، در نتیجه میزان دسترسی و استفاده افراطی از اینترنت در آنان کمتر از پسران مشاهده می‌شود.

جدول ۲. نتایج تحلیل رگرسیون چند متغیره به روش هم‌زمان جهت بررسی توان پیش‌بینی اعتیاد به اینترنت توسط خودکارامدی‌اجتماعی، سبک‌های هویت و جنسیت

متغیرها	B	خطای استاندارد	Beta	T	P	خلاصه مدل			
						R	R^2	F	P
خودکارامدی اجتماعی	-۰/۰۲	۰/۰۸	-۰/۰۲	-۰/۳۰	۰/۷۶۵				
سبک هویت اطلاعاتی	-۰/۸۰	۰/۱۷	-۰/۳۴	-۴/۵۹**	< ۰/۰۰۱				
سبک هویت هنجاری	-۰/۳۰	۰/۲۲	-۰/۱۰	-۱/۳۶	۰/۱۷۴	۰/۴۸	۰/۲۳	۱۱/۷۸	< ۰/۰۰۱
سبک هویت سردرگم- اجتنابی	۰/۴۳	۰/۱۷	۰/۱۷	۲/۵۶*	۰/۰۱۱				
جنسیت	۴/۰۱	۱/۸۱	۰/۱۴	۲/۲۲*	۰/۰۲۸				

*P < ۰/۰۵۰؛ **P < ۰/۰۱۰

[Downloaded from hsr.mui.ac.ir on 2026-11-06]

نتایج مطالعه حاضر نشان داد که بین اعتیاد به اینترنت و خودکارامدی اجتماعی دانشجویان رابطه منفی وجود دارد. این یافته با نتایج پژوهش Ko و همکاران مبنی بر این که افراد دارای خودکارامدی پایین به احتمال بیشتری امکان ابتلا به اعتیاد با اینترنت را دارند (۹) و همچنین، با نتایج تحقیق Iskender و Akin مبنی بر این که اعتیاد به اینترنت با خودکارامدی اجتماعی ارتباط منفی دارد (۸)، همسو است. افرادی که دارای حس قوی خودکارامدی اجتماعی هستند، علاقه عمیق‌تری به فعالیت‌های مشارکتی دارند، تعهد بیشتری نسبت به فعالیت‌هایشان حس می‌کنند و به سرعت بر حس یأس و ناامیدی چیره می‌شوند، اما کسانی که حس خودکارامدی ضعیفی داشته باشند، عقیده دارند که شرایط و وظایف مشکل، خارج از حد توانایی و قابلیت آنان است. همچنین، بر روی ناکامی‌های شخصی و نتایج منفی تمرکز می‌کنند و به سرعت اعتماد خود نسبت به قابلیت‌ها و توانایی‌هایشان را از دست می‌دهند (۲۳). بنابراین، از آن‌جا که افراد دارای خودکارامدی‌اجتماعی بالا در برخورد با موقعیت‌های اجتماعی اعتماد به نفس دارند و نسبت به فعالیت‌هایشان متعهد هستند و در انجام فعالیت‌ها پشتکار و در موقعیت‌های اجتماعی مشارکت بیشتری دارند، از اینترنت به شکل حساب شده‌ای استفاده می‌نمایند.

بر اساس نتایج بررسی حاضر، بین اعتیاد به اینترنت و سبک هویت سردرگم- اجتنابی رابطه مثبتی مشاهده شد، اما بین اعتیاد به اینترنت با سبک هویت اطلاعاتی و سبک هویت هنجاری رابطه منفی وجود داشت. این یافته با نتایج پژوهش Morsunbul، مبنی بر این که اعتیاد به اینترنت با سبک‌های هویت اطلاعاتی و هنجاری رابطه منفی و با سبک هویت سردرگم- اجتنابی رابطه مثبتی دارد (۱۲)، همسو است. همچنین، این یافته با نتایج پژوهش سلطانی و همکاران مبنی بر این که متغیر نهفته هویت به طور مستقیم و غیر مستقیم از طریق هیجان‌خواهی بر اعتیاد به اینترنت تأثیرگذار می‌باشد (۱۳)، مشابهت دارد.

سبک هویت اطلاعاتی به ظاهر سازگارانه‌ترین سبک و در واقع، استراتژی حل مسأله و یا یک مکانسیم کنار آمدن برای اداره موقعیت‌های روزانه می‌باشد. یک اکتشاف فعال و یا تعهد منعطف، نیاز به شناخت و سطح بالایی از خودپنداری است (۲۴). افراد دارای این سبک هویت، در اداره موقعیت‌های روزانه از یک مکانیسم سنجیده و منطقی بهره‌مند هستند و از اینترنت به شکل حساب شده و در مسیر اهداف مشخصی استفاده می‌کنند.

افراد با سبک هویت هنجاری، دارای اهداف و جهت‌گیری روشنی هستند، تعهد استواری دارند، بر اساس برنامه آموزشی و شغلی روشنی حرکت می‌کنند و این برنامه را به خوبی سازماندهی کرده‌اند. برای پیاده کردن این برنامه‌ها و رسیدن به اهداف آموزشی نیز دارای جدیت و پشتکار می‌باشند (۲۴). از آن‌جایی که افراد دارای سبک هویت هنجاری در برخورد با امور جدیت و پشتکار دارند و برای رسیدن به اهداف خود به صورت سازماندهی شده برنامه‌ریزی می‌کنند، آن‌ها نیز از اینترنت به شکل منطقی و در مسیر دستیابی به اهداف خود استفاده می‌نمایند.

سبک هویت سردرگم- اجتنابی نشانه‌ای از برخورد طفره‌آمیز و مسامحه در مشکلات می‌باشد و با سطوح پایینی از تعهد و اعتماد به نفس و بی‌ثباتی خودپنداری همراه است. این افراد توجه کمی به نتایج طولانی مدت انتخاب‌هایشان دارند و درگیر یک اکتشاف هستند، اما اکتشاف آنان به صورت سازمان نیافته و تصادفی است (۲۴). این افراد به دلیل عدم اعتماد به نفس و خودپنداری پایین و همچنین، عدم مهارت لازم جهت ایجاد ارتباط نزدیک با دیگران در دنیای واقعی، فضای بدون بازخورد منفی (مانند اینترنت) را به دنیای واقعی ترجیح می‌دهند و از گمنامی در آن لذت می‌برند.

نتیجه‌گیری

نتایج مطالعه حاضر نشان داد که والدین و مربیان باید توجه خاصی به رشد ذهنی و اجتماعی نوجوانان و جوانان به ویژه در مرحله بحران هویت داشته باشند و با ارایه روش تربیتی مناسب، زمینه رشد و تکامل را برای فرزندان خود فراهم نمایند تا از زندگی سالمی بهره‌مند شوند. همچنین، برای جلوگیری از شیوع و پیشگیری از افزایش فراوانی اعتیاد به اینترنت، پیشنهاد می‌شود که اقداماتی همچون آموزش نحوه استفاده صحیح از اینترنت از طریق دانشگاه‌ها و رسانه‌ها توسط سیاست‌گذاران کلان کشور صورت گیرد. همچنین، می‌توان اردوهای تفریحی، علمی و آموزشی برای دانشجویان جهت پر کردن اوقات فراغت‌شان برگزار نمود تا زمان اختصاص داده شده به اینترنت کاهش یابد.

محدودیت‌ها

از جمله محدودیت‌های پژوهش حاضر، نمونه‌های مورد مطالعه بود که فقط دانشجویان بودند. بنابراین، تعمیم‌پذیری نتایج تا حدودی محدود بود. محدودیت دیگر، زیاد بودن تعداد سؤالات هر سه پرسش‌نامه بود که رغبت آزمودنی‌ها را برای پاسخ کاهش می‌داد و این خود عاملی برای عدم همکاری مناسب آزمودنی‌ها به شمار می‌رود. پیشنهاد می‌شود که این تحقیق در جوامع مختلف و با دامنه سنی گسترده‌تر صورت گیرد و نتایج حاصل نیز با یکدیگر مقایسه شود.

تشکر و قدردانی

از تمام مسؤولان، مدیران و دانشجویان دانشگاه خوارزمی تهران که در انجام پژوهش حاضر نهایت همکاری را داشتند، صمیمانه سپاسگزاری به عمل می‌آید.

References

1. Ghafari M. The survey of effect instruction emotion self-cognition and convulsion control in decline social detachment and internet compulsive users to users it [Thesis]. Tehran, Iran: Allameh Tabatabai University; 2007. [In Persian].
2. Dargahi H, Razavi SM. Internet addiction and its determinants in residents of Zone 2 West of Tehran. Payesh Health Monit 2008; 6(3): 265-72. [In Persian].
3. Ershad Sarabi R, Mirzazadeh A. The rate of using internet and full-text databases by academic members referring to the IT centre of Kerman University of Medical Sciences in 2005. Strides Dev Med Educ 2007; 4(1): 57-63. [In Persian].
4. Mohamadbeigi A, Ghazavi A, Mohammad salehi N, Ghamari F, Saeidi A. Effect of internet addiction on educational status of Arak University of medical sciences students, spring 2009. J Arak Univ Med Sci 2010; 12(4): 95-102. [In Persian].
5. Hasanpoor Sh. Production and normalizing internet addiction test on students of education state schools in Tehran city [Thesis]. Tehran, Iran: Allameh Tabatabai University; 2007. [In Persian].
6. Gaudiano BA, Herbert JD. Self-efficacy for social situations in adolescents with generalized social anxiety disorder.

[Downloaded from hsr.mui.ac.ir on 2026-11-06]

Behav Cogn Psychoth 2007; 35(2): 209-23.
7. Bandura A, Barbaranelli C, Caprara GV, Pastorelli C. Multifaceted impact of self-efficacy beliefs on academic functioning. Child Dev 1996; 67(3): 1206-22.
8. Iskender M, Akin A. Social self-efficacy, academic locus of control, and internet addiction. Computers & Education 2010; 54(4): 1101-6.
9. Ko CH, Yen JY, Chen CC, Chen SH, Yen CF. Gender differences and related factors affecting online gaming addiction among Taiwanese adolescents. J Nerv Ment Dis 2005; 193(4): 273-7.
10. Erikson EH. Childhood and Society. New York, NY: Norton; 1963.
11. Berzonsky MD, Neimeyer GJ. Ego identity status and identity processing orientation: The moderating role of commitment. Journal of Research in Personality 1994; 28(4): 425-35.
12. Morsunbul U. Internet addiction in adolescence period: its relations with identity style and ruminative exploration. Anadolu Psikiyatri Derg 2014; 15(1): 77-83.
13. Soltani M, Fooladvand Kh, Fathi-Ashtiani A. Relationship between identity and sensation-seeking with internet addiction. J Res Behav Sci 2010; 4(3): 9-10. [In Persian].
14. Sadock BJ, Sadock VA. Kaplan and Sadock's pocket handbook of clinical psychiatry. Philadelphia, PA: Lippincott Williams & Wilkins; 2010.
15. Hasanzadeh R, Beydokhti R, Rezaei A. The relationship between academic achievement and personality characteristics of learners with an Internet addiction. Journal of Information and Communication Technology Education 2012; 3(1): 95-107.
16. Kim JH, Lau CH, Cheuk KK, Kan P, Hui HL, Griffiths SM. Brief report: Predictors of heavy Internet use and associations with health-promoting and health risk behaviors among Hong Kong university students. J Adolesc 2010; 33(1): 215-20.
17. Yen JY, Ko CH, Yen CF, Wu HY, Yang MJ. The comorbid psychiatric symptoms of Internet addiction: attention deficit and hyperactivity disorder (ADHD), depression, social phobia, and hostility. J Adolesc Health 2007; 41(1): 93-8.
18. Vizeshfar F. Assessment of the internet addiction between larian net users. J Fundam Ment Health 2005; 7(25-26): 27-33. [In Persian].
19. Young KS. Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder. Cyber Psychology & Behavior 1998; 1(3): 237-44.
20. Rashid S. Relationship between personality characteristics and Internet addiction in adolescents [Thesis]. Tehran, Iran: Allameh Tabatabai University; 2008. [In Persian].
21. Tolabi Z, Karimi Sh. Studying the relationship between cultural intelligence and social self-efficacy (Case Study: Ilam University Students). Journal of Islamic Culture at the University 2012; 2(4): 445-64. [In Persian].
22. Aghajani M. Preliminary standardization of Identity Style Inventory for students undergraduate universities in Tehran [Thesis]. Tehran, Iran: Tarbiat Moalem University; 2002. [In Persian].
23. Bandura A. Self-efficacy. In: Ramachaudran VS, Editor. Encyclopedia of human behavior. New York, NY: Academic Press; 1994.
24. Berzonsky MD. Identity style and well-being: Does commitment matter? An International Journal of Theory and Research 2003; 3(2): 131-42.

[Downloaded from hsr.mui.ac.ir on 2026-11-06]

Journal of Health System Research Received: 07.02.2015

Vol. 12, No. 1, Spring 2016 Accepted: 29.09.2015

The Relationship between the Internet Addiction and Students' Social Self-Efficacy, Identity Styles and Gender Differences

Samad Rahmati[1], Hadi Keramati[2]

Original Article

Abstract

Background: Despite all the positive features of the internet, there are serious concerns about the use and effects of this technology on human mental health. This study aimed to determine the relationship between the internet addiction and students' social self-efficacy, identity styles and gender differences.

Methods: In a descriptive-correlational study, 200 undergraduate and graduate students at Kharazmi University, Iran, were selected using convenience sampling method. They completed Young's internet addiction test, Smith and Betz's social self-efficacy questionnaire and Berzonsky's identity styles questionnaire. Data were analyzed using independent t, ANOVA, Pearson correlation and multivariate regression analysis statistical tests via SPSS software.

Findings: Internet addiction showed negative correlation with social self-efficacy ($P < 0.050$) and informational and normative identity styles ($P < 0.010$) and positively correlated with diffuse-avoidant identity style ($P < 0.050$). There were gender differences in the effective use of the internet and the rate was higher among the boys ($P < 0.010$). In addition, these variables explained 23% of the total variance of internet addiction ($P < 0.010$).

Conclusion: Cyber space is very attractive and interesting and especially adolescents and young people more likely opt to use it. So, parents and educators should pay more attention to adolescents' mental and social growth. By providing appropriate training methods, they can provide appropriate setting of growth and development for their children to enjoy a healthy life.

Keywords: Internet addiction, Social self-efficacy, Identity styles, Gender differences, Students

Citation: Rahmati S, Keramati H. **The Relationship between the Internet Addiction and Students' Social Self-Efficacy, Identity Styles and Gender Differences.** J Health Syst Res 2016; 12(1): 21-6.

1- PhD Candidate, Department of Educational Psychology, School of Psychology and Educational Sciences, Shahid Chamran University, Ahvaz, Iran
2- Assistant Professor, Department of Psychology, School of Psychology and Educational Sciences, Kharazmi University, Tehran, Iran
Corresponding Author: Samad Rahmati, Email: rahmati.samad@yahoo.com

[Downloaded from hsr.mui.ac.ir on 2026-11-06]